

Permskie sole potasowo-magnezowe na obszarze środkowej i południowo-zachodniej Polski — obecny stan rozpoznania

Grzegorz Czapowski*

Na obszarze Nizy Polskiego sole potasowo-magnezowe skupione w ogniwach: starszej (K2p) i młodszej (K3p) soli potasowej, rozpoznano w wysadach w Inowrocławiu, Górze, Mogilnie czy Kłodawie (np. Charysz, 1973; Hanczke, 1969; Garlicki, 1956; Knieszner, 1960; Łaskiewicz, 1958; Stańczyk-Stasik, 1976). Sole te zostały udokumentowane w kategoriach złożowych jedynie w wysadzie kłodawskim (np. Chlebowski, 1958; Werner, 1958, 1962), jako tzw. pokład przemysłowy w obrębie ogniw młodszej (K3p) soli potasowej. Pokład ten, grubości 15–30 m, o średniej zawartości K₂O — 8,5% i MgO — 8,1%, jest zbudowany z głównie z halytu i karnalitowca kizerytowego i przebiega w obrębie skrzydła północnego NE antykliny solnej. Zasoby bilansowe soli K-Mg w części środkowej wysadu kłodawskiego oceniono na ponad 22 mln t, ich systematyczna eksploatacja nie jest prowadzona, jednorazowo w 2000 r. wydobyto tu 1,4 tys. t (Przeniosło, 2004).

Serie soli potasowo-magnezowych typu pokładowego, rozpoznane na obszarze przedśudeckim (np. Podemski, 1972, 1973, 1975), nie zostały dotychczas udokumentowane złożowo. Pokład starszej soli potasowej (K2p) na monoklinie odwiercono w 90 otworach rozmieszczonych od granicy państwa po rejon Sulechowa i Nowej Soli, na południe granica jego zasięgu przebiega od Gubina po Nową Sól. Pokład ten zalega na głębokości od ok. 917 m w rejonie Nowej Soli do ok. 1510–1880 m w rejonie Rybaki na zachód od Krosna Odrzańskiego. Grubość pokładu zmienia się od 0 do 20 m, maks. sięga 30 m, jest zbudowany z przemiennych warstw grubości dcm do 1 m, utworzonych z asocjacji: halit+sylwin i halit+anhydryt+polihalit. W stropie i spągu tej serii dominuje polihalit. Średnia zawartość K₂O w tych skałach wynosi 1–9% (4–9% w partiach bogatszych), maks. osiąga 25%. W rejonie Rybaki (Podemski, 1975) pokład ten, silnie zaburzony tektonicznie, ma grubość 3,5–26 m i zalega na gł. ok. 1510–1870 m. Pokład buduje głównie sylwin, skupiony w 2–3 cm war-

stewki i smugi oraz rozproszony w halicie, ponadto polihalit. Zawartość K₂O w tych skałach wynosi 9–18% (otwór Rybaki 14). Z kolei pokład młodszej soli potasowej (K3p) odwiercono w 20 otworach, w pasie szerokości 10 km, od Nowej Soli po rejon Sulechowa, gdzie zalega na gł. 838–1068 m. Tworzą go 2 strefy potasonośne, przedzielone kilkunastometrową serią soli kamiennej:

a) strefa górna grubości do 12 m (buduje ją sylwin, kizeryt, polihalit, zawartość K₂O mieści się w granicach 1–16%),

b) strefa dolna grubości do 6 m (tworzy ją sól kamienna z anhydrytem i skupieniami polihalitu, zawartość K₂O wynosi 1–4,5%).

Literatura

- CHARYSZ W. 1973 — Cechsztyńskie piętro soli młodszych (Z3) w regionie kujawskim. Pr. Inst. Geol., 75: 1–68.
 CHLEBOWSKI T. 1953 — Dokumentacja geologiczna kłodawskiego złoża soli potasowych. CAG PIG, nr 3928/394.
 GARLICKI A. 1956 — Sole starsze na wysadzie kłodawskim ze szczególnym uwzględnieniem poziomów soli potasowo-magnezowych. CAG PIG, nr 3928/470.
 HANCZKE T. 1969 — Mineralogia i petrografia soli cechsztyńskich kopalni Kłodawa. Pr. Muz. Ziemi, 16: 3–52.
 KNIESZNER L. 1960 — Sole potasowo-magnezowe w północnej części kopalni soli w Kłodawie. CAG PIG, nr 3928/471.
 ŁASZKIEWICZ A. 1958 — Minerale solne Inowrocławia. Kwart. Geol., 2: 239–247.
 PODEMSKI M. 1972 — Cechsztyńskie sole kamienne i potasowe cyklotemów Z2, Z3 w okolicach Nowej Soli. Biul. Inst. Geol., 260: 5–62.
 PODEMSKI M. 1973 — Sedymencja cechsztyńska zachodniej części monokliny przedśudeckiej na przykładzie okolic Nowej Soli. Pr. Inst. Geol., 71: 1–101.
 PODEMSKI M. 1974 — Wyniki dotychczasowych badań soli potasowych w strefie przedśudeckiej. Prz. Geol., 21: 7–12.
 PODEMSKI M. 1975 — Sole cechsztyńskie w rejonie struktury Rybaki. Biul. Inst. Geol., 286: 5–63.
 PRZENIOSŁO S. (ed.) 2004 — Bilans zasobów kopalni i wód podziemnych w Polsce wg stanu na 31.12.2003 r. Państw. Inst. Geol.
 STAŃCZYK-STASIK I. 1976 — Utwory epigenetyczne w kopalniach soli regionu kujawskiego. Pr. Geol. PAN, Oddz. w Krakowie, 90: 1–64.
 WERNER Z. 1958 — Dokumentacja geologiczna złoża soli potasowo-magnezowych i soli kamiennej w Kłodawie. CAG PIG, nr 3928/369.
 WERNER Z. 1962 — Dokumentacja geologiczna złoża soli potasowo-magnezowych i soli kamiennej w kłodawskim wysadzie solnym. CAG PIG, nr 3927/209.

*Państwowy Instytut Geologicznyul. Rakowiecka 4, 00-975 Warszawa